פורים

א. איתא במס' מגילה[1]: שאלו תלמידיו את רשב"י מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כלי' . . מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע . . א"כ שבשושן יהרגו שבכל העולם כולו אל יהרגו . . מפני שהשתחוו לצלם.

והנה החטא שבהנאה „מסעודתו של אותו רשע" בפשטות הוא אכילת מאכלות אסורות, וכדאיתא במדרש[2] שבנ"י „באו . . בספק (בסכנה) . . על שאכלו מִתַּבְשִׁילֵי הגוים". והתמי' מפורסמת[3]: וכי אכילת מאכלות אסורות חמורה כ"כ ש-בגללה יתחייבו כלי' היל"ת[4]?!

[ובגמ' הקשו על טעם זה רק למה יהרגו „שבכל העולם כולו", היינו שב-נוגע לאלה של שושן עצמה מודים שהם ראויים לכלי'[5]].

גם יש לדייק בלשון הגמרא „שנהנו מסעודתו של אותו רשע", דמשמע שה-חטא אינה האכילה אלא ההנאה[6] מסעו-דת אחשורוש.

[גם לכאורה דוחק (קצת) לפרש ה-כוונה לאכילת מאכלות אסורות — דהרי אמחז"ל[7] שהמשתה הי' „כרצון איש ו-איש[8] — כרצון מרדכי והמן", וכן מפורש במדרש[9] עה"פ[8] „והשתי' כדת אין אונס" — „אין אונס ביין נסך", הרי שבהסעודה היו (גם) מאכלים כשרים: ואם כוונת הגמ' היא שבכ"ז אכלו בנ"י מאכלות אסורות, לא הו"ל לסתום אלא לפרש].

ב. יש מפרשים[10], דמכיון שמשתה זה עשה אחשורוש על ביטול בנין המקדש

---

1) יב, א. וראה שהש"ר פ"ז, ח.

2) שהש"ר שם. ועד"ז בתנחומא (באבער) ס"פ בהר: שכולם היו ראויין להריגה שאכלו מתבשילי עובדי כוכבים (ובתנחומא לפנינו שם: מתבשילי המלך).

3) ראה מפרשי הע"י שם. מנות הלוי בהקדמה בארוכה. אלשיך על מג"א (א, ח). ובכו"כ ספרי דרוש.

4) ולהעיר, שביל"ש אסתר (רמז אלף מח, מ-מדרש אבא גוריון (א, ה)) — וג"כ בשם רשב"י (בעל המאמר בשהש"ר שם) — „שאכלו בשולי כותים* בעל כרחן". אלא שבגמ' דילן שנאמר ש„נהנו מסעודתו כו'" מוכח שהי' ברצונם [ורק על הטעם ד„השתחוו לצלם" אמרו ש„לא עשו אלא לפנים (מיראה. רש"י)].

*) שינוי מפני „הבקורת" וצ"ל „גוים", כבדפוס ראשון דהיל"ש (שאלוניקי, רפ"ז), וכן בדפוס ספד"מ, תמ"ז. וכ"ה במדרש אבא גוריון שם. וראה לעיל סוף הערה 2.

5) וראה בכמה מפרשים (הרי"ף לע"י שם. מנות הלוי שם. וראה רש"י אסתר (ד, א) ובשפ"ח שם. ועוד), שגם למסקנא יש בידם מה שנהנו מסעודתו כו', וע"ז נתגלגל עליהם גם חטאם הראשון ש-השתחוו לצלם (וראה לקמן הערה 48, השייכות דשני הענינים).

6) באסת"ר (פ"ז, יח) איתא ג"כ „מפני שנהנו ישראל מסעודתו של אחשורוש". ואולי בזה הכוונה (כמפורש במדרש שם לפנ"ז) ש„אכלו ושתו ונש-תכרו ונתקלקלו (בזנות)". משא"כ בגמ' דסתם, משמע שהחטא הי' בעצם ההנאה כו'. וראה תרגום לאסתר ד, א.

7) מגילה שם בסוף העמוד.

8) אסתר א, ח.

9) אסת"ר פ"ב, יג.

10) הרי"ף לע"י שם. וראה גם מנות הלוי שם.

*) משא"כ בגמרא „אותו רשע", כנ"ל.

(כדאיתא בגמ'[11] שלפי חשבונו של אחש־ורוש מלאו השבעים שנה דגלות בבל ובנ"י לא נגאלו — „אמר השתא ודאי תו לא מיפרקי" והוציא את כלי המקדש להשתמש בהם כו'), א"כ „כל מי שנהנה מאותה סעודה הוא יורה שהוא שמח על חורבן המקדש".

אבל לכאורה אין הענין מובן[12], שהרי המדובר כאן הוא אודות גזירת כלי' ר"ל הכוללת גם את הטף (שאינם בני חיובא), וכמפורש במגילת אסתר[13] שגזירת המן היתה על העם כולו, „מנער ועד זקן טף ונשים". וא"כ, בשלמא אם נתחייבו כלי' „מפני שהשתחוו לצלם" ניחא, כמ"ש ב־מפרשים[14] ד„בע"ז שייך שפיר כלי' כמו בעגל דכתיב[15] ואכלה אותם כרגע"[16]. אבל איך אפ"ל שעבור זה שנהנו כו' ו־הראו שהם שמחים על חורבן ביהמ"ק — תהי' גזירת כלי' גם על אלה (הטף) שלא חטאו בזה[17]?

ג. ויש לבאר זה בהקדם משארז"ל[18] שבנ"י נמשלו ל„כבשה (אחת) העומדת בין שבעים זאבים", ו„גדול הרועה (הקב"ה) שמצילה ושומרה". והיינו שה־מצאם של ישראל בין האומות הוא ל־פעמים באופן שקיומם הוא נסי למעלה מן הטבע, בדומה ל„כבשה העומדת בין שבעים זאבים", שאין מקום בטבע ל־קיומה, אלא שבחסדו של הקב"ה („גדול הרועה") מצילם ושומרם בהנהגה נסית שלמעלה מהטבע.

אמנם, במה דברים אמורים שבנ"י נשמרים בהשגחה מיוחדת ואין ה„שבעים זאבים" יכולים לנגוע בהם — כאשר הנהגתם היא בהתאם לזה, שסומכים על הקב"ה שיצילם וישמרם. אבל כשהם „מנגדים" לשמירה זו, על ידי שמחשיבים (בהנהגתם) את ה„זאבים" וכוחותיהם ה־טבעיים — הרי הם מפקיעים את עצמם ח"ו מהשמירה הנסית[19] ומכניסים עצמם תחת הנהגת הטבע.

[ע"ד ביאור הרמב"ם[20] במש"נ[21] „והס־תרתי פני מהם גו' ומצאוהו רעות רבות גו' על כי אין אלקי בקרבי מצאוני ה־רעות האלה" — בדרך מציאה, דכאשר האדם מבדיל את עצמו מהשם, „השם נבדל ממנו והוא אז מזומן לכל רע שאפשר שימצאהו", היינו שהוא מסלק ממנו השגחתו המיוחדת „להמלט מיד המקרה" — ובמילא נשאר „מופקר ל־מקרה"[22].

ויש לומר, שזוהי גם כוונת הרמב"ם (בריש הלכות תעניות[23]) בפירוש משנ"ת[24] „והלכתם עמי בקרי והלכתי (גם אני[25])

---

11) מגילה יא, ב.

12) וראה לקמן הערה 30.

13) ג, יג.

14) עיין יעקב לע"ז שם.

15) ל' הכתוב גבי עדת קרח (קרח טז, כא. יז, י). ובחטא העגל נאמר „ואכלם" (תשא לב, י).

16) ולהעיר גם מדין עיר הנדחת שגם הטף ונשים נהרגים (רמב"ם הל' ע"ז פ"ד ה"ו. וראה כס"מ שם).

17) בגאון יעקב לע"ז שם, שזוהי הקושיא „שבכל העולם כולו אל יהרגו", דלמה יתחייבו כלי'. אבל צ"ע, שהרי קושיא זו (מדוע יתחייבו כלי') היא גם בנוגע להטף שבשושן עצמה, כבפנים.

18) תנחומא תולדות ה. אסת"ר פ"י, יא. וראה פסיקתא רבתי פ"ט.

19) להעיר מענין אין קטיגור נעשה סניגור (ברכות כט, א. וש"נ).

20) מו"נ ח"ג פנ"א (קרוב לסופו).

21) וילך לא, יז.

22) ואי"ז סותר לענין ההשגחה פרטית — ראה לקו"ש חי"ח ע' 199 ואילך.

23) פ"א ה"ג.

24) בחוקותי כו, כז־כח.

25) כ"ה ברמב"ם לפנינו (דלא כלשון הכתוב).

עמכם בחמת קרי" – „כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו אם תאמרו שהיא קרי („דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקרית"[26]) אוסיף לכם חמת אותו קרי" – שאין ר"ל (רק) ש־הקב"ה מוסיף בהעונש והצרה, אלא שאז הנהגת הקב"ה כלפי האיש ההוא היא באופן של „קרי", שמסולקת ממנו השג־חתו ית' המיוחדת, ובדרך ממילא נשאר „מופקר למקרה"[27].

ועפ"ז יש לבאר זה ש„נהנו מסעודתו של אותו רשע" גרם לגזירת כלי' – כי אינו בגדר עונש על חטא, אלא שזו היתה תוצאה טבעית מהנהגתם[28]:

מעמדם ומצבם הטבעי של בנ"י לאח־רי ש„גדל המלך . . את המן . . וינשאהו . . מעל כל השרים גו'"[29] הי' בדומה ל„כבשה העומדת בין שבעים זאבים"; והנהגתם (אף שהייתה לפני זמן – אבל הוכיחה דמחשבתם והרגש שלהם הם) ב־אופן של „נהנו מסעודתו כו'" – שללה השמירה הנסית ד„גדול הרועה".

כי העובדה שבני ישראל נהנו מזה ש„אותו רשע" הזמינם לסעודתו, הרי זו הוכחה[30] שמציאותו של רשע (אחשורוש) הייתה חשובה אצלם עד כ"כ – שהשתת־פותם בסעודתו היתה נחשבת אצלם ל־„כבוד" עד שנהנו מזה. והשתתפותם ב־סעודה לא היתה מוכרחת (להיות „אחש־ורוש המולך"[31] היו מחוייבים בכבוד מלכות[32]) – אלא עשו זאת מפני הנאתם מ(הזמנתם ל)סעודה זו[33]. ומכיון שבנ"י עצמם החשיבו את ה„(שבעים) זאבים" ונהנים מהכבוד ש„מקבלים" מ„אותו רשע", הרי בזה גופא הם דוחים את ה־שמירה הנסית של „(גדול) הרועה", ומכ־ניסים ומורידים עצמם תחת שלטון (ה־טבעי) של ה„זאבים", השולל את קיומה של ה„כבשה"[34], כנ"ל.

ד. ליתר ביאור – ובהקדמה:

ידוע מה שאמרו חז"ל[35] דאין סומכין על הנס, והתורה אמרה[36] „וברכך ה"א

וראה ילקוט שינויי נוסחאות ברמב"ם הוצאת פרענקל.

26) ל' הרמב"ם הל' תעניות שם לפנ"ז.

27) ע"ד פירוש הכלי יקר בחוקותי שם, כד.

28) ע"פ המבואר בפנים מתורצת שאלת ה־מפרשים (מנות הלוי שם. ענף יוסף לע"י שם. ועוד) – מדוע השאלה „וכי משוא פנים יש בדבר" היא רק בנוגע להטעם ד„השתחוו לצלם", ולא להטעם ד„נהנו מסעודתו כו'"? – כי חיוב כלי' מפני שנהנו כו' אינו ענין של עונש על חטא, כ"א תוצאה טבעית מהנהגת בנ"י, ובמילא כאשר נשתנה מצבם של בנ"י – בטלה בדרך ממילא הגזירה.

29) אסתר ג, א.

30) ועפ"ז אתי בפשטות סתימת לשון חז"ל „שנהנו מסעודתו של אותו רשע" – דמשמעו שעצם ההנאה מסעודתו (איזו שתהי') של „אותו רשע" יש בה סיבה לגזירה זו (משא"כ לפירוש המפרשים הנ"ל סעיף ב אין החסרון בכך שהיא „סעודתו של אותו רשע" בכלל, אלא סעודה זו דוקא, שעשה בתור משתה ושמחה על חורבן הבית).

31) ל' הכתוב – אסתר א, א.

32) דהרי „גזר עליהם שיבואו כולם כו'" (אסת"ר פ"ז, יח).

33) ראה גם מנות הלוי שם. יערות דבש ח"א דרוש ג (ז' אדר תק"ד) ד"ה הביטו נא. ועוד. – וראה גם לקמן הערה 61 בדיוק „נהנו".

34) ולכן „נתחייבו כלי'", גם הטף – ע"ד מ"ש במו"נ (ח"ג פי"ח) „קל להרגם". – וראה לקו"ש חי"ח ע' 198 בנוגע לעדת קרח.

35) ראה שבת לב, א. פסחים סד, ב. זח"א קיא, ב. קיב, ב. ועוד.

36) פ' ראה טו, יח. – וראה בכ"ז ד"ה וברכך גו' במאמרי אדה"ז – תקס"ה ח"ב (ע' תרמח ואילך); תקס"ח ח"א ע' קסה ואילך. דרך חיים בהקדמה. סהמ"צ להצ"צ מצות תגלחת מצורע פ"ב ואילך. קונטרס ומעין מאמר יז ואילך.

בכל אשר תעשה" דוקא – דאף ש„ברכת ה' היא תעשיר"[37], מ"מ אין ברכה זו חלה על האדם כאשר הוא יושב „בטל"[38], אלא מוטלת עליו החובה לעשות דבר מה עבור פרנסתו, „אשר תעשה".

אמנם מאידך, עליו לידע ולהכיר שאין מלאכתו אלא עשיית כלי[39], דהיינו, שהשתדלותו ועשייתו אינם הסיבה והגורם המביא ומזמין לו מזונו ופרנסתו, אלא שהם רק „כלי" לברכתו של הקב"ה, שבו משפיע לו הקב"ה מזונו ופרנסתו. כלומר: הקב"ה רצה שמזונו של אדם יתלבש ויבוא בכלי טבעי, בדרכי הטבע, והטבע – הוא ית' קבעו וטבעו בעולם, ולכן ציווה לאדם לעשות כלים טבעיים לפרנסתו, אבל גוף מזונו של האדם הוא רק „ברכת ה'" כנ"ל. ומכיון שכן, אין מקום להחשיב העסק כשלעצמו, מאחר שכל עיקרו אינו אלא כלי שבו שורה „ברכת ה'", ועיקר השתדלות האדם צריכה להיות להכשיר ולעשות את עצמו ראוי ל„ברכת ה'".

ובעומק יותר:

זה ש„ברכת ה' היא תעשיר" אינו רק משום שמזונו של האדם (הבא לו על ידי עסקיו בדרכי הטבע) תלוי אך ורק בהקב"ה (מנהיג הטבע) – אלא עוד זאת, ועיקר – שבני ישראל אינם נתונים מעיקרא תחת שלטון והנהגת הטבע; וכמבואר בכמה מקומות, שבנ"י מקבלים חיותם משם הוי' שלמעלה מן הטבע[40], והיינו שהוא ית' משגיח ומנהיג את כל עניני ישראל בהשגחה מיוחדת ובהנהגה נסית שאינה מוגבלת בחוקי הטבע[41].

ולפי זה, מה שלקבלת ברכת ה' זו[42] צ"ל מעשה האדם („אשר תעשה"), הוא רק משום שרצה הקב"ה שהנהגה הנסית הזו תעבור על ידי הטבע, ולכן הלביש „נסים" אלו בלבושי הטבע, עשי' בדרכי הטבע – „בכל אשר תעשה". אבל עשי' זו היא רק „לבוש" חיצוני לגמרי לה־ השפעה דלמעלה (שמקורה משם הוי' שלמעלה מן הטבע).

[והמחשיב את העסק שלו מבלי להרגיש כדבעי את הענין ד„ברכת ה' היא תעשיר" – למה הדבר דומה? לאדם העוסק במרץ וביגיעת נפש בתפירת כיסים להניח בהם כסף, אבל אינו עושה בעניני עסק להשגת הכסף עצמו...].

ה. ומכל זה יובן גם במצבם של ישראל בימי אחשורוש:

בנ"י הנמצאים בגלות תחת שליטת האומות צריכים לתת כבוד למלכות[43] ו„דינא דמלכותא דינא"[44], ו„דרשו את שלום העיר . . והתפללו בעדה וגו'"[45], כו'. ולכן, כאשר אחשורוש זימן את היהודים לסעודה היו מוכרחים להשתתף (כפשוט

---

37) משלי י, כב.

38) ספרי (ויל"ש) עה"פ ראה שם.

39) ראה בארוכה במקומות שציויינו בהערה 36. ד"ה וידעת תרנ"ז (סה"מ תרנ"ז ע' נו ואילך). ועוד.

40) ראה גם לקו"ש חי"ח ע' 200 ואילך. וש"נ.

41) ראה סהמ"צ להצ"צ שם (קז, סע"א): בעסקו במו"מ יכוין שמאמין שהשפע ברכת ה' היא כשארי הנסים הגלויים כמו שהורייד המן כו'. וידוע פתגם אדמו"ר מהר"ש (נדפס בסה"מ תש"ט ע' 21. ועוד) שפרנסה בזמן הזה היא כמו השפעת המן כו'. – וראה בכ"ז לקו"ש חט"ז ס"ע 176 ואילך.

42) משא"כ בנסים שאינם לבושים בטבע. ובמועדי השנה – הגאולה דפסח. וראה לקמן סעיף ו.

43) ראה רש"י ויחי מח, ב. שמות ה, ג. וארא ו, יג. בא יא, ח. ועוד.

44) נדרים כח, א (וש"נ). רמב"ם הל' גזלה ואבדה פ"ה הי"א ואילך.

45) ירמי' כט, ז. אבות פ"ג מ"ב.

– כרצון איש זה מרדכי[46], באופן ה־מותר, במאכלים כשרים וכו').

אבל ביחד עם זה היתה צריכה להיות הידיעה וההרגשה וההכרה הברורה, ש־קיומו של עם ישראל אינו תלוי כלל באחשורוש ח"ו (אע"פ שהי' מולך ב־כיפה[47]), כ"א אך ורק בידי הקב"ה: ו־עוד זאת, שקיומם של בנ"י הוא בגדר נס המלובש בטבע, ולפעמים נס גלוי – ככבשה אחת בין שבעים זאבים (כנ"ל), ד„גדול הרועה" ששומר את בני ישראל בהנהגה נסית שלמעלה מן הטבע.

וזהו התוכן (הפנימי) במה שאמרו ש־חטאם של בני ישראל הי' בזה ש„נהנו מסעודתו של אותו רשע": השתתפותם בסעודה זו לא היתה מפני כבוד המלכות וכיו"ב, אלא מפני שהחשיבו את אחש־ורוש עד כ"כ שטעו לחשוב שקיומם תלוי[48] בחסדו של (המלך אחשורוש) רשע – היינו אדם שהוא הפכו של קיום רצון בורא העולם! ולכן הביאה האפ־שרות להשתתף בסעודתו להנאה ותענוג.

ו. על פי הנ"ל בגדר חטאם של ישר־אל בימי גזירת המן, יבואר היטב גם אופנו המיוחד של נס ההצלה בימי פורים, שבו נשתנה מנס ההצלה בימי חנוכה (ועאכו"כ – בגאולת מצרים) – שההצלה דימי חנוכה היתה ע"י נסים גלויים שלמעלה מן הטבע (מסרת גבו־רים ביד חלשים כו'), משא"כ ההצלה ד־ימי פורים באה על ידי נס המלובש ב־טבע (שהרי „לא הי' דבר נראה לעין שהוא למעלה מהטבע"[49]) –

דיש לומר, שזהו בהתאם לסיבת ה־גזירה בימים ההם [שבני ישראל הורידו עצמם תחת ההנהגה של דרכי הטבע, עד להנהגה של (אחשורוש – בהיותו) אותו רשע, ועד „שנהנו מסעודתו של אותו רשע"[50]]:

נס המלובש בטבע מלמדנו, שההנהגה הנסית דלמעלה אינה מוגבלת ב„למעלה־מן־הטבע", באופן המכריח שידוד מער־כות הטבע, אלא יכולה להתלבש גם בתוך לבושי הטבע עצמו.

החידוש בנס פורים, נס המלובש ב־טבע, שהוא נס כמו נס גלוי, שלכן מבר־כים הברכה „שעשה נסים" הן בחנוכה (נס שאינו מלובש בטבע) והן בפורים (נס מלובש בטבע), והיינו דמה שהציל הקב"ה את בנ"י בימי הפורים לא הי' באופן של הנהגה טבעית, אלא בהנהגה נסית, שלכן „נראה בחוש שכל הסבות היו רק למעלה מהטבע"[51] – ואעפ"כ ה־נס התלבש בלבושי הטבע, כי גם ב־„טבע" דבנ"י מלובש „נס" שלמעלה מה־טבע.

ז. שני קצוות אלו שמבקשים ודור־שים מכאו"א מישראל – מחד גיסא אין סומכין על הנס ועליו לעשות בדרך הטבע דוקא, וביחד עם זה עליו להכיר שכל הטבע שבחייו הוא רק „לבוש" וכל ענייני באים מההנהגה הנסית דלמעלה –

46) ראה לעיל טוס"א.

47) מגילה יא, א־ב. תרגום שני בתחלתו.

48) עפ"ז יומתק הקשר בין שני הטעמים (וראה לעיל הערה 5) – „שנהנו מסעודתו כו'" ו„השתחוו לצלם" – כי גם הא ד„נהנו מסעודתו כו'" הו"ע של ע"ז (בדקות), כידוע הביאור במרז"ל (ע"ז ח, א) ישראל שבחו"ל עובדי ע"ז בטהרה הן (לקו"ת אחרי כז, ג. ד"ה וידעת שם. ובכ"מ). – וראה גם מנות הלוי שם.

49) לשון רבינו הזקן בתו"א מג"א (צג, סע"ג ואילך. ק, רע"א ואילך). – וראה לקו"ש חי"ז ע' 154 הערה 51.

50) מבלי להזכיר (גם עכ"פ) „אחשורוש".

51) תו"א שם צג, ריש ע"ד. ק, א.

באו לידי ביטוי בהשתדלותה של אסתר בביטול הגזירה[52]:

מחד גיסא הלכה אל אחשורוש (ב־שליחותו של מרדכי) „להתחנן לו ולבקש מלפניו על עמה"[53], שבשביל כך היתה צריכה למצוא חן בעיניו, ובפרט אשר (א) לא נקראה למלך „זה שלשים יום"[54], (ב) בואה אל חצר המלך הפנימית[54] הי' ש„לא כדת"[55] וסכנת נפשות ממש („אחת דתו להמית"[54]).

וא"כ בודאי שהיתה זקוקה לנשיאת חן מיוחדת.

ויחד עם זה צמה „שלשת ימים לילה ויום"[55] — תענית ועינוי — שע"פ טבע גורם להעדר נשיאת החן[56].

ולכאורה — ממנ"פ: באם ההצלה היתה צריכה לבוא על ידי השתדלות ב־דרכי הטבע — איך מתענין[57] — ומחלי־שה ע"ז האפשרות למצוא חן בעיני ה־מלך? ואם סמכה אסתר שההצלה תבוא בדרך נס מלמעלה, ולכן גם ההשתדלות היא (רק) בזה שמתפללים להקב"ה (מתוך תענית שמדרכי התשובה היא) — איך נכנסה לסכנת נפשות ממש ללכת אל המלך?

וע"פ הנ"ל מובן, כי דוקא הנהגה כזו היא המבטלת ומתקנת החטא „שנהנו מסעודתו כו'":

יסוד הטעות שגרם ל„הנאה" מסעודתו של אותו רשע הי' בכך שחשבו דכאשר נמצאים במצב שצריכים להשתדל בדרך הטבע, אזי „הממשלה" לחוקי הטבע ו־תלויים בהם — ובהנהגתה של אסתר הראתה להם בעליל, שהליכתה לאחש־ורוש היא באופן של רק „לבוש" להצלה הבאה מלמעלה, באופן של נס למעלה מן הטבע. ולכן לכל לראש זקוקים לתפלה ותענית כדי להיות ראויים לנס זה: אולם מאחר שרצה הקב"ה שההצלה נסית דלמעלה תהי' לה אחיזה בדרכי הטבע, לכן ציווה עלי' מרדכי בדבר ה' — ללכת לאחשורוש (ואף שסכנה בדבר).

ובמילא מובן שאין מקום להתחשב כ"כ בה„לבוש" (אם אינו בהתאם לגמרי עם כל הדרוש על פי דרכי הטבע)[58] — כי העיקר אינו הלבוש שבו באה ה־הצלה, כ"א סיבת ההצלה.

ח. אחת מההוראות שיש ללמוד מזה בעבודת כאו"א:

בנ"י נבראו נשמות בגופים, באופן שמוכרחים להתעסק בצרכי הגוף. ומ־כיון שהקב"ה ברא באופן זה, בודאי זהו רצונו יתברך, שיתעסקו בצרכי ה־גוף.

ובאה ההוראה מימי הפורים, דאף שצריכים להתעסק בעניני הגוף — הרי העסק צ"ל לא באופן של „הנאה", כי אין התעסקות זו אלא „לבוש" וטפל לעיקר תפקידו בעלמא דין: ההנאה והתענוג של איש ישראל צ"ל בחיי נשמתו, לימוד ה־תורה וקיום המצות וכו', ואילו ההת־עסקות בעניניו הגשמיים היא רק כדי שיהי' בריא ושלם ויוכל לעבוד את השם[59].

---

52) לכללות סעיף זה — ראה גם לקו"ש ח"א ע' 214 ואילך. ח"ו ע' 191 ואילך.

53) אסתר ד, ח.

54) שם, יא.

55) שם, טז.

56) ראה ראב"ע שם, טז.

57) להעיר משו"ע או"ח (סו"ס תקעא) דאנשי המלחמה מתענין לאחרי המלחמה.

58) ראה במקומות שנסמנו בהערה 36.

59) עיין רמב"ם הל' דעות פ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א. וראה הערה הבאה.

ובזאת ייבחן האדם אם עוסק בצרכי גופו לשם שמים, או לאו:

כאשר חיי נשמתו הם העיקר אצלו וחיי גופו הם טפל, וג"ז — כדי שיהי' הגוף בריא ושלם לעבוד את השם[60], אזי כל חיותו והנאתו הם בלימוד התורה וקיום המצוות, והתעסקותו בעניני הגוף הוא מתוך הכרח, עכ"פ — בלי הנאה[61];

אבל כשעושה חיי גופו עיקר, הרי כאשר בא לעניני נשמתו הוא אומר „מה חובתי ואעשנה"[62], ואילו כשהמדובר ב־נוגע לצרכי גופו, מושקע בהם ועוסק בזה מתוך תענוג — „נהנין" מעניני נפשו הבהמית.

וזהו הלימוד של ימי הפורים, שכל ההצלה של ימים ההם היתה קשורה בזה, שהיהודים הכירו שההנאה מ„סעודתו של אותו רשע" היא נגד עצם קיומו (טבעו האמיתי) של עם ישראל, ועי"ז זכו ל־הצלה וגאולה,

ומיסמך גאולה לגאולה[63], גאולת פורים לגאולת פסח — ועד וכולל יציאה אמתית ממצרי והגבלות הגוף

— וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות[64], בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

(משיחות פורים תשכ"ב, תשכ"ז)

---

60) כי היות הגוף בריא ושלם מדרכי (עבודת*) השם הוא (רמב"ם הל' דעות רפ"ד).

61) ראה טור שם (בסוף הסימן) „ועל הדרך הזה* זקף רבינו הקדוש אצבעותיו למעלה . . ואמר . . שלא נהניתי מהם (כתובות קד, א) אלא לש"ש". ובשל"ה עשרה מאמרות מ"ח (נו, ב ואילך בהגהה) דאף שלא פסק מעל שולחנו לא חזרת כו' (ע"ז יא, א. וכקושיית התוס' שם) — „לא עשה זה בשביל הנאה דהיינו שיהנה הגוף רק . . שיהי' חזק לעבודת הבורא, ואז הלשון . . מדוייק שאמר לא נהניתי כלומר אע"פ שאכלתי לא עשיתי בשביל הנאה"**

---

*) לכאו' כצ"ל, כמשנ"ת כמ"פ (לקו"ש ח"ב ע' 531. ועוד).

) ולא **ממש — שהרי זוהי הנהגת רבנו הקדוש, וכלשון אדה"ז שבהערה (בשוה"ג) שלאח"ז — **אא"כ** מי [אף שמעין זה שייך אצל כאו"א, שלכן הביאו אדה"ז בתניא. וראה שיחת ש"פ תשא תשכ"ח (הועתק גם בליקוט פירושים כו' לתניא שם) שמטעם זה מדייק אדה"ז „**רבינו** הקדוש". ע"ש באורך].

) וי"ל שזוהי כוונת אדמו"ר הזקן בתניא (פ"ח) „ולכן צריך . . לנקותו ולטהרו מטומאתו שקיבל בהנאת עולם הזה . . אא"כ מי שלא נהנה מעוה"ז כל ימיו כרבינו הקדוש" — דאם כפי' התוס (ע"ז — **בדוגמת הנת"ל בנדו"ד, שהחטא לא הי' בזה שאכלו **מהסעודה כ"א בזה ש**„נהנו **מסעודתו**".

62) ל' חז"ל — סוטה כב, ב.

63) מגילה ו, סע"ב.

64) מיכה ז, טו.

שם) שהוא לא אכל מהחזרת כו' (רק אוכלי שולחנו) — מהי הרבותא בזה שהמתנהג ככה אינו צריך לחיבוט הקבר? אלא — שאע"פ **שאכל** לא **נהנה** מזה, כדברי השל"ה שבפנים ההערה.